DÍKY KOMU PADAJÍ POUTA

Původ materiálu
Hrubantová Dagmar, upravila Marta Sedláčková
Pořadí v lekci
19

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Osvobození:

Stalo se vám, že jste byli (třeba omylem) někde zavření (v králíkárně, v kůlně, ve sklepě, v tělocvičně, ve výtahu…)? Jak jste se cítili, když vás někdo osvobodil?

(Pro starší děti:) Jak může být člověk ještě jiným způsobem v zajetí, spoután? (Závislosti, zotročení, dluhy, šikana atd.)

Teofilovská motivace:

T: To je krásné, Lukáši, co povídáš o křesťanství, jak se šířilo. Nádhera, šlo to jedna báseň! Přijde mi to o tolik snazší než dnes! Lidé byli přeci jen trochu jiní. Nikam nespěchali; poslouchali, když jim Pavel začal vyprávět, přemýšleli o tom, co říkal…

L: Nemyslím. I v Pavlově době byli lidé, kteří přemýšleli hlavně o penězích, a bylo jim jedno, jak se k nim dostanou; i v Pavlově době se lidé nechali rychle ukřičet; ani v Pavlově době nefungovala spravedlnost zrovna nejlépe. Ale živý Bůh je vždy s těmi, kdo v něho věří.Však poslouchej.

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

Celá kapitola vypráví o **přijetí** (Lydie a její dům – zárodek sboru ve Filipis, první křesťané v Evropě) a **nepřijetí evangelia**. Evangelium se střetává s rozdílnými duchovními světy, dochází ke **konfrontaci**. Není to však konec cesty evangelia, evangelium si razí cestu dál, dokonce i ve vězení.

Ke konfrontaci dochází jakoby mimochodem, když se k apoštolům připojí **mladá otrokyně** (v.18), která za nimi několik dní chodí a volá. Její majitelé ji využívali pro její věštecké schopnosti a měli z ní díky tomu veliké příjmy (touha po nadpřirozenu se dá dobře zpeněžit!). Její volání připomíná volání nečistých duchů z evangelií (kdy oni vlastně zjevují pravdu, když při setkání s Ježíšem jako první poznávají, s kým mají tu čest).

Dívka je otrokyní, je rukojmím svých pánů, problém však je ještě hlouběji - je ovládána zlými silami, biblickou řečí „je posedlá“, tzn. není „sama svá“. Je zotročená a spoutaná ve více významech. Z její nesvobody dobře těží jiní. Zde tedy dochází ke konfrontaci evangelia s úpadkovou náboženskostí, touhou po zázracích, o které nakonec ani nejde, kde jde nemilosrdně o ekonomický zisk.

Pavel proto vymýtá zlou sílu (provádí exorcismus): „Ve jménu Ježíše Krista ti přikazuji, abys z ní vyšel“. **Exorcismus není čarování** se zbožnými slovy: exorcismus znamená postavit se čelem a říci pevné **ne zlu.** Dívku opustila její nadpřirozená schopnost a její páni přišli o příjmy. Dívka je opět člověk, ne věc na vydělávání peněz – je osvobozena (přestože fakticky je stále otrokyní).

Konfrontace není bez následků – zvláště pokud se to dotýká peněz. Nám lidem často záleží na vlastních penězích a moci víc, než na osvobození druhého člověka. Zde se páni postaví proti apoštolům, vlečou je před soudce a vyvolávají nenávistné nálady, takže se nakonec přidá celý dav. Je s nimi jednáno jako s nebezpečnými jedinci, kteří ohrožují společnost.

Oddíl o Pavlovi a Silasovi ve vězení (v.25-34 Pavel a Silas jsou vlastně ve vazbě, čekají na soud, přesto je s nimi krutě zacházeno) je stylizován jako **legenda** a ukazuje tak pomocí příběhu na přítomnou Ježíšovu moc – ten, kdo skutečně vysvobozuje a zbavuje pout je jedině Bůh. Druhý den je pustili představitelé města s omluvou proto, že byli římští občané – ale ten, kdo je původcem vysvobození, je Ježíš Kristus.**Cíl legendy** není tedy vyprávět o zázračném vysvobození (cílem není sám zázrak), ale ukázat, že evangelium osvobozuje a překonává překážky, daleko víc, než si dokážeme představit (cílem je osvobození ke společenství víry)**.**

Evangelium proměňuje pohled i situaci: ve skutečnosti chudáky nejsou vězňové Pavel a Silas s nohama v kládách, ale žalářník, který je sice vnějšně svobodný a má nad nimi moc, ale žije ve skutečnosti pod hrozným strachem a jeho život může každou chvíli úplně ztratit smysl (viz chystaná sebevražda). Apoštolové mu ukazují cestu k víře, padají i jeho pouta strachu a obav. Nejprve ze všeho ho vyučují, pak je pokřtěn spolu s ostatními v jeho domácnosti, celé to ústí do společenství (starost o apoštoly, stolování). Je to opět **obraz církve, společenství**

víry – víra není opium, zbavení se starostí (nějaké mysterijní „padání pout“ a závazků – jak se tehdy dělo v různých kultech – a je lákavé i dnes), ale naopak se projevuje starostí o druhého člověka (viz péče apoštolů o žalářníka, následně pohostinnost žalářníkova).

3. FORMULACE TÉMATU

Díky Ježíši Kristu padají nejrůznější pouta, lidé jsou osvobozováni. Osvobozena je posedlá dívka, Pavel a Silas ze žaláře, i žalářník od strachu a obav.

4. VYKLADAČSKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

Pokud je vaším tématem „osvobození z pout“, nemusíte se věnovat vysvětlování toho, jak fungovalo předpovídání budoucnosti u posedlé dívky – zdůrazněte její bezmoc a to, jak byla využívána (co vlastně dělala, je poměrně nepodstatné). Pokud jsou ve vašem okolí lidé, kteří se věnují nějaké podobné činnosti (pověry, předpovědi, karty, horoskopy apod.) a vy řešíte nevhodnost tohoto jednání, dejte pozor, abyste brojením proti těmto pověrám z nich neudělali hlavní bod programu na úkor Božího jednání.

Ve výkladu bychom neměli ulpět na vnějších projevech osvobození Pavla a Silase z vězení (zemětřesení), jde však o to, abychom na druhou stranu nezmenšovali Kristovu moc – osvobození z pout je věc opravdu zázračná – viz následné společné stolování se žalářníkem.

V příběhu se objevují tyto dva momenty, se kterými se „nesetkáváme denně“ (minimálně ne takto popsanými) – vymítání zla a zázračné osvobození z vězení. Je důležité, abyste se právě nad těmito momenty (třeba s pomocí výkladových poznámek) zamysleli a pro sebe si (nejlépe vlastními slovy) formulovali, jak to vnímáte a vidíte – i ve vlastním životě víry. Je dobré být takto připraven na dětské otázky – biblický text je především svědectví, když pak narazíme na pro nás obtížné místo, je vhodnější přednést svědectví z vlastního života (byť by příklad pokulhával!), než se zamotat do historicko-kritického výkladu. (Lepší je říct: „Víš, pro mě je vždycky důležité abych se postavila zlu…“ než obecné „Tenkrát tomu oni věřili tak a tak, a proto…“)

Výklad pro předškolní děti zjednodušte, příběh „osekejte“, důvod věznění apoštolů se vejde do věty „lidem ve městě se Pavlovo a Silasovo kázání nelíbilo a zavřeli je do vězení“. Středobod vyprávění udělejte z chvíle, kdy Pavel se Silasem ve vězení zpívají a modlí se. Peripetie propouštění také vynechejte – ne však společné jídlo se žalářníkem (viz dále výklad pro předškolní děti).

5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) osnova pro **mladší** a **střední** školní věk:

I.Apoštolé a věštkyně

II.Tvrdý odpor jejích pánů a odmítnutí společností

III. Apoštolé ve vězení – síla modlitby a písně

IV. Církev kolem domu žalářníka

V. Díky komu padají pouta?

b) osnova pro **starší** školní věk:

I. V Evropě vzniká ve Filipis církev v domě paní Lydie

II. Srážka apoštolů s těmi, kdo druhé spoutávali a chtěli na nich vydělávat

III. Věznění

IV. Co je vysvobození

V. Evangelium rozbíjí pouta, otvírá zamčené dveře, přemáhá bariéry

VI. Apoštolé odchází, evangelium zůstává a dál působí

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDEŇKA ŠORMA

(popis pod pracovním listem)

7. LITURGICKÝ RÁMEC

VSTUPNÍ VERŠ:

Ž 42,9 (kral.) Věřím však, žeť mi udělí ve dne Hospodin milosrdenství svého, a v noci písnička jeho se mnou, a modlitba má k Bohu života mého.

LITURGICKÉ ČTENÍ: Sk 16,16-18

PÍSNĚ:

Jdou, stále jdou se zprávou (S 115); Pane, dnešek je den chvály (EZ 442); Přímluvný zpěv (BTS 44); Kde, Pane, jsi? (S 143); Vítr se ztiší (S 374); Noc ke konci se kloní (EZ 277); Vítězi k poctě zpívejme (S 373, D 667), Moc předivná (D 697); V tobě je radost (D 649); Z tvé ruky (D 636); Neskládejte v mocných naději (D 632, S 215); V nebi je trůn (S 360); Jděte dál (S 114); Kéž bychom to uměli (D 610).

8. VYPRÁVĚNÍ A NÁPADY PRO PŘEDŠKOLNÍ VĚK

Rychlý úvod: Pavel a Silas ve městě Filipis kážou o Ježíši. Některým lidem se to nelíbí, lidi poslouchají Pavla a Silase a ne je. Co uděláme – šup s nimi do vězení.

První zastavení: Vězení – co je to? Jak to vypadá? Smí se chodit ven? Smí tam návštěvy? Byli jste někdy (jako) ve vězení? Jaké to bylo? (Viz motivace.) Atp.

Druhé zastavení: Poukažte na to, že Pavel a Silas byli za mřížemi a dokonce byli spoutaní, pomalu se nemohli ani hnout. Co se dá dělat, když se nemůžete pohnout? (Už jste se nemohli někdy pohnout? Třeba jste měli zlomenou nohu, atd.) – Můžete si s dětmi ukazovat na části těla – nohy, s těmi nemohli dělat nic, břicho – hladové, záda – zbitá, ruce – tady už něco možná dělat mohli – co se dá dělat s rukama? Oči? Uši? Pusa? – Doveďte děti k tomu, že se i se svázanýma nohama ve vězení dá zpívat. – Jakou písničku byste si zazpívali ve vězení?

Třetí zastavení: Zpívejte píseň – modlitbu (viz např. navržené písně).

Čtvrté zastavení: Bůh jim na jejich modlitbu odpověděl, pouta jim spadla, dveře se otevřely, ale Pavel se Silasem neutekli. (Podle vyspělosti dětí můžete zařadit i žalářníkův strach, že vězni uprchnou a jeho obrácení (změnu smýšlení), když zjistil, že vězni neutekli, ale mají starost o jeho život.)

Páté zastavení: Společná hostina se žalářníkem – společně s dětmi pojezte malé občerstvení.

9. VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK

I. CÍRKEV V DOMĚ PANÍ LYDIE

Paní Lydie Pavlovi a jeho spolupracovníkům otevřela svůj dům, a právě u ní začal vznikat první křesťanský sbor. První ve Filipis a první v celé Evropě. Pavel, Silas i Timotheus kázali, zvěstovali Boží Slovo a za nimi přicházeli další a další lidé.

V sobotu pak všichni chodili do modlitebny, do synagogy. Nechtěli se oddělovat od židů, stejně jako oni věřili v jednoho jediného Boha, a toho mohli v synagoze chválit společně s nimi. Když byli lidé ochotni naslouchat, vyprávěl Pavel a ostatní o tom, co už se v Ježíši Kristu splnilo, a tak denně zvěstovali evangelium.

II. DÍVKA S VĚŠTECKÝM DUCHEM

Ve městě žila také dívka, která dokázala lidem předpovídat budoucnost. Nebyla to její přirozená schopnost, nebylo to z ní. Nebyla „sama svá“, ovládalo ji něco cizího, nedobrého. Byla posedlá tím věšteckým duchem. Věděla mnoho věcí, které ostatní nevěděli. Uměla říci, co přijde, a na to jsou lidé vždycky zvědaví. Tak zvědaví, že byli ochotni i zaplatit. Dívka byla otrokyně a jejím pánům tenhle její stav přinášel nemalé peníze. Vydělávat se dá opravdu na čemkoli.

Byla to také ona, která pravidelně každou sobotu doprovázela Pavla, Silase a Timothea do synagogy. Chodila za nimi a křičela, že právě oni jsou ti služebníci Boha nejvyššího a že zvěstují cestu ke spáse. Ano, i tohle věděla, ale neměla to ze sebe, to její pokřikování nebylo

svědectví víry, ale křik zla, kterým byla ovládána, a o takovou reklamu Pavel a jeho spolupracovníci nestáli.

Jednu sobotu se Pavel rozhodl té dívce pomoci, uzdravit ji z moci zla. Obrátil se k ní a oslovil zlého ducha, který ji ovládal: „Ve jménu Ježíše Krista ti přikazuji, abys nechal do děvče na pokoji!“ Řekl to stejně, jako když Pán Ježíš uzdravoval posedlé. A ten zlý duch skutečně byl pryč a ta dívka už pak nebyla nikým a ničím spoutaná ani ovládaná. Po dlouhé době byla zase „sama svá“. Díky Boží pomoci spadla pouta, která ji svazovala. Pouta, která držela její myšlenky, byla pryč. Bůh, ke kterému se Pavel modlil, jí dal svobodu.

III. VĚZNĚNÍ

Uzdravená otrokyně přestala předpovídat budoucnost, už nepřinášela žádný zisk svým pánům, a ti se na Pavla a jeho spolupracovníky velice rozzlobili. Navedli proti nim celé město. Lidé si snadno o někom nechají namluvit, že je jejich nepřítel. Zvlášť když je v něčem jiný. To se povedlo i ve Filipis. Když jde o peníze, o zisk, dovedou být lidé hodně nevybíraví; bylo to tehdy a zůstalo to do dneška. Během chvíle stálo proti Pavlovi a Silasovi spousta lidí. Téměř všichni se vzbouřili, že Pavla a Silase už ve městě nechtějí.

Oba tedy byli zatčeni, zbičováni a vsazeni do nejhlubšího vězení s nohama v kládě, aby nemohli utéci. Žalářník, který je hlídal, dostal o nich ty nejpřísnější rozkazy.

IV. VYSVOBOZENÍ

Přesto všechno si Pavel se Silasem ve vězení nijak nezoufali. Modlili se, oslavovali Boha, zpívali si. Od lidí ve vězení, kteří byli právě zbičováni a kteří se navíc nemohou ani pohnout, by člověk něco takového nečekal, a přeci! Pavel se Silasem prožili něco, co jim dávalo svobodu i s těma nohama v kládě. Věřili, že Pán Bůh je s nimi, prožívali jeho blízkost i v tom hlubokém vězení. Nohy jim sice spoutat žalářník mohl, ale nemohl jim spoutat myšlenky, a tak ty si svobodně poletovaly celou v modlitbách a v písních. To je také vysvobození. Spoutaného ducha dívky, která nebyla sama svá, Bůh osvobodil. Myšlenky Pavla a Silase svobodné byly, byly svobodné ve víře v Boha, ve víře, že ani v tom vězení nejsou sami. Jednoduše se spoutat nedaly.

V. EVANGELIUM ROZBÍJÍ POUTA A OTVÍRÁ DVEŘE

A pak se, jak čteme v Bibli, stalo něco nečekaného. Právě během toho zpívání se otevřela i ta skutečná pouta, a nejen Pavlovi a Silasovi, ale i všem vězňům. A otevřely se i všechny dveře, zamčené na mnoho západů. Jako by ta Boží svoboda v celé své síle a kráse vešla i do toho vězení. Vězení, které je otevřené a kde nejsou žádná pouta, to už není vězení. Takhle dokáže věci změnit Bůh, a to i tam, nebo právě tam, kde nám už docházejí síly.

Když to vše uviděl žalářník, napadla ho jediná věc: všichni utekli! A co bude s žalářníkem, kterému utečou vězňové? Na to byly ty nejpřísnější tresty. To si raději sám vezme život. Nešťastný velitel věznice už sahal po meči, aby se sám zabil. Když Pavel spatřil, k čemu se chystá, hlasitě zvolal: „Nedělej to, jsme tu všichni!“

Pavlovo zavolání a ujištění, že nikdo neutekl, vrací jej zpět. Ale co je to za lidi, kteří se takto chovají? A ze žalářníka se stává hostitel a pečovatel, posluchač a žák… Ošetřil Pavla a Silase, pozval je ke stolu, poslouchal jejich vyprávění o Ježíšovi a nechal se pak i s celou svou rodinou pokřtít. Byla to noc, která dala svobodu i žalářníkovi. Nakonec i on – který až dosud slepě poslouchal rozkazy nadřízených – s vírou v Krista našel novou cestu, svobodnou cestu evangelia.

VI. DÍKY KOMU PADAJÍ POUTA?

Druhý den byli Pavel a Silas propuštěni, odcházejí z vězení a potom i z města. Neutíkají, neodcházejí tajně, jsou řádně propuštěni. Ve Filipis za nimi zůstává dobrá zpráva, evangelium, které přineslo svobodu, které sundalo pouta mnoha spoutaným. Díky této radostné zprávě o Boží blízkosti mohlo ve Filipis několik lidí začít žít docela nový život.

MODLITBA

Pane Bože, jsme sešněrovaní strachem, zlobou, závistí… Je tolik pout, která nás tlačí, a často nevíme, jak z nich ven. Pavel se Silasem ve vězení zpívali. Prosíme, dej, ať to také dovedeme: zpívat, modlit se, děkovat a prosit, aby i všechna ta naše pouta a šněrování mohla povolit, vždyť ty jsi ten, kdo přináší svobodu a volnost. Amen.

10. NÁMĚTY K ROZHOVORU

Už se vám stalo, že jste hájili nějaký názor, o kterém jste byli přesvědčeni, že je správný a tvrdě jste narazili? A když je protivník mocnější a jde na to silou, znamená to, že vyhrál?

Opravdu už nejsou dneska otroci? Co třeba děti, které musí v některých zemích tvrdě pracovat? Anebo děti, které jsou donuceny krást? Nebo pomáhají obstarávat drogy? Kdy se může v běžném životě stát člověk zajatcem – rukojmím (dluhy, přijetím úplatku…)?

Znáte někoho, kdo byl nespravedlivě vězněný? Víte, co je to amnestie?

Může se dostat člověk do podobné situace, že by už (podobně jako ten žalářník) si chtěl vzít život?

Co člověku dává modlitba a písnička? Je nějaký rozdíl, když se modlíme sami nebo ve shromáždění?

Má smysl mluvit o víře se svou rodinou, i když zatím nic neví o Ježíši Kristu – nemám si říci, že je jedno, co si kdo věří?

11. A JEŠTĚ SE OHLÉDNĚTE…

Nezapomeňte se zamyslet nad tím, co ve vašem životě znamená „říct zlu rozhodné NE!“ a kde se ve vašem životě „otevírají/otevřela pouta“.

Zohlednili jste v plánu hodiny oslavu – takovou jaká nastala v žalářníkově domě? (Drobné pohoštění, radost vyjádřená zpěvem…)

Odkaz na pracovní list
19 Díky komu padají pouta
13 Pavel a Sílas ve vězení
Odkaz na píseň
Jdou, stále jdou se zprávou (SV115)
Pane, dnešek je den chvály
Přímluvný zpěv (BTS44)
Kde, Pane, jsi (SV143)
Vítr se ztiší, přestane bouřit moře
Noc ke konci se kloní a blízko je svit dne (kánon)
Vítězi k poctě zpívejme, velebme jej hned zrána

Moc předivná (EZ697)

V tobě je radost (EZ649)

Z tvé ruky, Pane můj, co dáváš, chci vzít

Neskládejte v mocných naději (EZ632)

V nebi je trůn (SV360)

Jděte dál (SV114)

Kéž bychom to uměli (EZ610)

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Skutky

Biblický odkaz (kat)

Skutky 16,16–34